

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 74/22
3.2.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Весне Карацић-Ристић, председника већа, Весне Целетовић-Цуцић и Весне Секулић, чланова већа, у парници тужиоца Удружења грађана Београдски Центар за људска права из Београда, ул.Кнеза Милоша бр.4, чији је законски заступник Соња Тошковић, извршни директор, против тужене Републике Србија, коју заступа Државно правобранилаштво из Београда, ул.Косовска бр.31, ради утврђења дискриминације, одлучујући о жалби тужиоца, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П 2590/20 од 3.11.2021. године, у седници већа одржаној дана 3.2.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована жалба тужиоца и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П 2590/20 од 3.11.2021. године.

Образложење

Изреком побијане пресуде Вишег суда у Београду П 2590/20 од 3.11.2021. године у ставу првом одбијен је захтев тужиоца, Удружења грађана Београдски центар за људска права, којим је тражио да се утврди да је тужена Република Србија од 18. марта 2020. године до 6. маја 2020. године дискриминаторски поступала у дужем временском периоду (продужена дискриминација) према лицима са навршених 65 година у насељеним местима са више од 5.000 становника и лицима са навршених 70 година у насељеним местима до 5.000 становника, када је за ова лица прописала неоправдано строжи режим ограничења кретања за време ванредног стања и то Наредбом о ограничењу и забрани кретања лица на територији Републике Србије од 18. марта 2020. године и Уредбом о мерама за време ванредног стања, са изменама, почев од 8. априла 2020. године, као неоснован. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиоца, којим је тражио да се објави пресуда у дневним листовима “Данас”, “Политика” и “Информер” о трошку тужене Републике Србије, као неоснован. Ставом трећим изреке обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове поступка у износу од 24.000,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности, па до коначне исплате.

Против ове пресуде, тужилац је благовремено, изјавио жалбу, побијајући је због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане пресуде, сходно овлашћењима из члана 386 Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11, са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд је нашао да жалба тужиоца није основана.

У проведеном поступку првостепени суд није починио битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачке 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које другостепени суд пази по службеној дужности, као ни битну повреду из тачке 12 тог члана, на коју се неосновано жалбом тужиоца указује, с обзиром да је тај суд за своју одлуку дао јасне разлоге о одлучним чињеницама, тако да се правилност и законитост исте могу са сигурношћу испитати.

Према утврђеном чињеничном стању Влада Републике Србије је дана 10.3.2020. године донела Одлуку о проглашењу болести Covid 19 заразном болешћу, која Одлука је истог дана ступила на правну снагу, а дана 15.3.2020. године председник Републике Србије, председник Народне скупштине Републике Србије и председница Владе су донели Одлуку о проглашењу ванредног стања у Републици Србији, која Одлука је истог дана ступила на снагу. Дана 16.3.2020. године Влада Републике Србије је, уз супотпис председника Републике Србије, донела Уредбу о мерама за време ванредног стања, која је истог дана ступила на снагу, којом је забрањено свако окупљање грађана на отвореном и у затвореном простору, осим окупљања у затвореном простору, која су од посебног интереса за рад и функционисање државних органа и служби, за чије одржавање је потребно посебно одобрење које издаје министар унутрашњих послова. На основу члана 2 Уредбе, министар унутрашњих послова је, уз сагласност министра здравља дана 18.3.2020. године донео Наредбу о ограничењу и забрани кретања лица на територији Републике Србије, која је истог дана ступила на снагу, којом је одређено да се ради сузбијања и спречавања ширења заразне болести Covid 19 и заштите становништва од те болести, забрањује кретање на јавним местима, односно ван станова, просторија и објеката за становање у стамбеним зградама и изван домаћинства лицима са навршених 65 и више година живота и то у насељеним местима преко 5.000 становника, као и лицима са навршених 70 и више година живота у насељеним местима до 5.000 становника, а истом Наредбом су прописане и мере забране кретања, уз ограничења и изузетке. Одлука о проглашењу ванредног стања потврђена је Одлуком Народне скупштине о потврђивању одлуке о проглашењу ванредног стања на седници одржаној дана 29.4.2020. године, која је ступила на снагу даном објављивања у „Сл. гласнику Републике Србије", односно 29.4.2020. године. Ванредно стање је укинута Одлуком о укидању ванредног стања, која је објављена у „Сл. гласнику РС" бр. 65/20 и ступила је на снагу даном објављивања у "Сл. гласнику," 6.5.2020. године. Уставни суд је дана 21.5.2020. године донео одлуку бр. IУО 45/2020 којом је одбацио иницијативе за покретање поступка за оцену уставности и законитости Одлуке о проглашењу ванредног стања и захтеве за обуставу извршења појединачних аката и радњи предузетих на основу оспорене одлуке, а решењем од 17.9.2020. године обустављен је поступак за утврђивање неуставности Наредбе о ограничењу и забрани кретања лица на територији Републике Србије. Тужилац је у тужби и током поступка

навео да забрана кретања, којој су у периоду од 18.3.2020. године до 6.5.2020. године била подвргнута лица старија од 65 и од 70 година, представља лишење слободе, према члану 5 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода, с обзиром на интензитет ограничења слободе кретања и друштвених контаката, временско трајање, степен надзора и строгост прописаних казни за кршење мере. Осим тога, сходно наводима тужбе степен ограничења наметнут овој категорији становништва у великој мери је сличан оном који постоји код извршења мере (казне) кућног затвора и кућног притвора, као и да су надлежни органи Републике Србије према наведеној категорији лица одредили забрану кретања, која нарочито у погледу интензитета ограничења и трајања, није била стриктно неопходна за остварење легитимног циља коме су власти тежиле, па је забрана кретања, која је била неметнута лицима са навршених 65 и 70 година, скоро 50 дана, била дискриминаторна по основу старости, јер је лишење, односно ограничење слободе, представљало меру која је неоправдано правила разлику између грађана старијих од 65 и 70 година и осталих категорија становништва (млађих лица), које су биле подвргнуте знатно блажим ограничењима слободе кретања у току вечери, ноћи и викенда, те да није била утемељена на процени индивидуалних околности појединаца (здравствено стање, услови за одржавање хигијене и сл.), већ на генералној и у одређеној мери произвољној оцени власти, да су лица старија од 65 година, за разлику од млађег дела становништва, најподложнија да развију тешке форме болести Covid 19 због честих хроничних болести које имају. Тужена је у одговору на тужбу и током поступка оспорила наводе тужиоца да забрана кретања којој су од 18.3.2020. године до 6.5.2020. године била подвргнута лица старија од 65, односно 70 година, представља лишење слободе, према члану 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, с обзиром да су увођење ванредног стања и мера током ванредног стања била неопходне, како би се спровеле хитне мере и отклонила реална опасност по живот и здраље људи, чиме су створени услови да, у складу са Међународним актом о грађанским и политичким правима, Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода и Уставом Републике Србије, буде дозвољено одступање од једног броја гарантованих људских права, а у циљу отклањања реалне опасности по живот грађана старијих од 65 година. Осим тога, наведено одступање уведено у Републици Србији било је неопходно, сразмерно и ограничено временски, а уз стално праћење мера и преиспитивање њихове оправданости, па сврха мера није била да се лица на које се мере односе лише слободе у одређеном временском периоду, већ да се у конкретним ванредним околностима, посебно угрожена лица, као што су то људи старије животне доби, додатно и ефикасно заштите од могућности оболевања од опасне заразне болести, с обзиром да је држава у обавези да штити живот грађана активним мерама и у циљу заштите живота може донети мере које су неопходне да би се живот заштитио (у избору између два добра, или два права и то права на живот и права на слободу кретања, право на живот је примарно).

Имајући у виду напред изнето, првостепени суд је нашао да се ради о захтеву који није основан, па је применом одредби чл. 20 став 1, 21 став 1, 39 став 2 и 200 став 4 Устава Републике Србије, чл. 14 и 15 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, те чл. 2 став 1, 8, 14 став 1 и 4 став 1 Закона о забрани дискриминације одлучио као у ставу првом изреке побијане пресуде. Наиме, по налажењу првостепеног суда највећи број зајамчених људских права и слобода

подложен је ограничењима, а могућност њиховог ограничења се предвиђа на различите начине, уз прописивање различитих услова, који морају бити задовољени, те до ограничења људских права и слобода долази како у миру, тако и у време ванредног, или ратног стања. При томе је потребно направити разлику између апсолутних и релативних права, односно између права која уопште није дозвољено ограничавати и права која подлежу ограничењу, па је садржај апсолутних права једак обиму у коме она уживају правну заштиту, док је обим у коме релативна права уживају правну заштиту ужи од њихове садржине. Ограничења су, по оцени првостепеног суда, у демократском друштву неопходна ради заштите јавног интереса и права и слобода других, а свака држава има право да у ситуацији када су угрожени живот и здравље људи и опстанак државе, суспендује, или ограничи извесна права грађана, а како је јавна опасност у Републици Србији изазвана заразном болешћу Covid 19, за коју је постојала опасност од неконтролисаног ширења, то се управо у томе састоји и опасност по живот и здравље људи. Првостепени суд је даље закључио да је у конкретном случају реч о генералним, односно општим мерама, којима држава ограничава одређена основна права, а која се примењују на идентичан начин у неодређеном, већем броју случајева, без могућности прилагођавања сваком конкретном случају и оцени његових особених околности, па овакве генералне мере, аутоматски воде ограничавању права већег броја људи и по својој природи су строжије од ограничења права до кога долази на основу процене околности сваког конкретног случаја и као такве оне се могу примењивати на унапред дефинисане ситуације и све док су саме по себи пропорционалне, не представљају дискриминацију одређене групе лица. Како су у конкретном случају сви грађани на територији Републике Србије били здравствено угрожени од епидемије заразне болести изазване тзв. “корона вирусом”, при чему је здравствено стање лица старијих од 65 година било угроженије, управо из разлога што је опште позната чињеница да наведена категорија лица болује од хроничних болести карактеристичних за ту животну доб (хипертензија, дијабетес, ангина пекторис, кардиоваскуларна обољења и др.), те да ове болести удружене са старосним чиниоцем чине наведену категорију лица подложнијом обољевању од вируса “корона” и да су здравствено угроженији, а и ризик од смртог исхода старијих лица у односу на млађи организам чини се извеснијим. С тога је овде тужена, Република Србија, према наведеној категорији лица оправдано поступила другачије него према млађој популацији, на тај начин што им није обезбедила једнака права, у смислу слободе кретања, јер је за такво поступање имала основа у виду бојазни за њихово здравствено стање, узимајући при томе у обзир и податке Светске здравствене организације, те је било неопходно искључити контакте старијих лица од 65 година од категорије становишта млађе од 65 година, као осетљивије категорије становишта, (при чему је опште познато да последице обољевања од вируса “корона” доводе најчешће до смртог исхода, најчешће услед удруживања вируса са хроничним болестима). Са наведеног, у конкретном случају није било дискриминације, имајући у виду да је различито поступање било оправдано заштитом интереса нарочито рањиве старосне групе, којој су лица старија од 65 година припадала, са којих разлога и није било неоправданог поступања, односно неоправданог прављења разлике између ове категорије лица и млађе популације, с обзиром да је сходно одредбама Закона о забрани дискриминације и Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода било оправдано ограничити кретања лица старијих од 65 година и у том смислу привремено суспендовати њихова права, чиме лица у категорији старијих од 65 година нису била

дискриминисана. С обзиром да су на законит начин привремено дерогирана људска права лица у категорији старијих од 65 година, то су им права која могу користити у редовном стању законито суспендована, што је имало легално и легитимно упориште у циљу благовременог и ефикасног отклањања јавне опасности од неконтролисаног ширења вируса Covid 19. Приликом одлучивања првостепени суд је имао у виду и да је тужена обезбедила лицима старијим од 65 година помоћ у виду набавке хране, лекова и осталих потребштина, као и чињеницу да је старијим лицима током трајања ванредног стања, било дозвољено кретање у одређеном временском периоду, чиме је тужена, са своје стране, учинила напор да и у ванредном стању обезбеди елементе редовног режима и права наведене категорије, односно лица означене старосне доби .

Дате разлоге првостепеног суда, као правилне, аргументоване и на закону засноване прихвата у свему и овај суд, као другостепени.

Супротно жалбеним наводима тужиоца, првостепени суд је за своју одлуку дао јасне разлоге о одлучним чињеницама, у погледу околности због којих је било неопходно прописати строжија ограничења кретања лица старијих од 65 година, односно 70 година, у односу на млађу популацију, посебно имајући у виду да је ова категорија лица, услед животне доби, подложнија хроничним болестима, које удружене са Covid 19, могу довести до смртог исхода. Наиме, мера забране кретања за најстарију популацију становништва у Републици Србији била је прописана првенствено ради заштите живота и здравља ове популације, а ове мере и по оцени другостепеног суда, не представљају лишење слободе кретања, ни према својој сврси, ни према садржини, с обзиром да сврха ових мера није била да се лица на које се мере односе, лише слободе кретања у одређеном временском периоду, већ да се у конкретним околностима, посебно угрожена лица, додатно и ефикасно заштите од могућности оболевања од опасне заразне болести.

Неосновано се жалбом тужиоца указује на неправилан закључак првостепеног суда да је опште позната чињеница да лица старија од 65 година болују од хроничних болести, карактеристичних за ту животну доб, сходно чему су здравствено угроженији у односу на друге држављане Републике Србије. Ово са разлога што се популација становништва са навршених 65 и више година живота, према налазима домаће и светске здравствене струке, сматра посебно ризичном категоријом становништва, како у погледу лакшег преношења заразе, тако и по високом проценту смртности, па су управо због те потребе појачане заштите ове категорије лица од заразне болести Covid 19 и биле одређене посебне мере забране кретања и у тренутку њиховог доношења мере су остваривале своју сврху и биле су сразмерне (пропорционалне) циљу који се желео постићи. Наводи жалбе тужиоца да се исти циљ могао постићи применом блажих мера (ношење маски, визира, рукавица) су по налажењу овога суда без утицаја на правилност одлучивања првостепеног суда, с обзиром да су мере забране кретања у току ванредног стања преиспитиване у зависности од степена угрожености становништва од заразне болести, а ублажаване су тек када се епидемиолошка ситуација у земљи поправљала, односно када је почео да опада број заражених лица, при чему је овде тужена, са своје стране учинила напор да и у ванредном стању старијој категорији становништва обезбеди основне животне услове, у погледу ангажовања лица за набавку основних животних намирница, а наведеној категорији

лица је било омогућено да се крећу у одређеном временском интервалу, одређеним данима у недељи, како би им било омогућено да на што безбеднији начин задовоље неке од својих основних потреба, за које се постављеним захтевом указује да су им биле угрожене.

Другостепени суд је разматрајући жалбене наводе тужиоца, имао у виду да је првостепени суд у образложењу побијане пресуде цитирао Наредбу о ограничењу и забрани кретања лица са навршених 70 и више година на територији Републике Србије, до чега је дошло услед очигледне омашке, која се у свако време може исправити, сходно одредби члана 362 Закона о парничном поступку, нашао да исто није од утицаја на правилност и законитост побијане пресуде.

Како је у конкретном случају првостепени суд утврдио да тужена није дискриминаторски поступала у дужем временском периоду према лицима са навршених 65, односно 70 година живота, то је правилно поступио тај суд када је одбио и захтев тужиоца којим је тражио да се о трошку тужене објави пресуда у дневним листовима “Данас”, “Политика”, “Информер” јер за то нису испуњени услови прописани одредбом члана 43 став 1 Закона о забрани дискриминације (“Службени гласник РС” бр. 22/2009 и 52/2021).

Правилна је и одлука о трошковима парничног поступка, донета правилном применом одредби чл. 153, 154, 162 и 163 ЗПП, те сходно све према АТ важећој у време пресуђења и с обзиром на успех парничних странака у спору.

Са изложеног, Апелациони суд је у смислу одредбе члана 390 ЗПП одлучио као у изреци ове пресуде.

**Председник већа-судија
Весна Караџић Ристић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић**